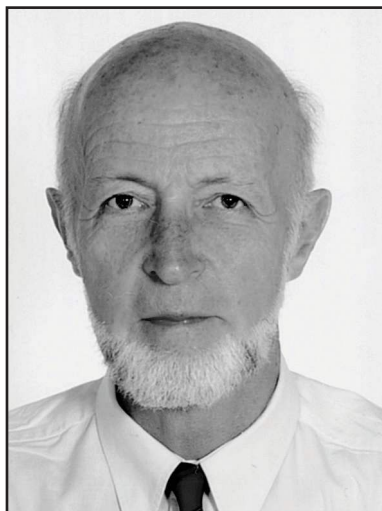

IN MEMORIAM: DUŠKO ŠTEFANOVIĆ

(2. srpnja 1937 – 20. rujna 2023)

U rujnu 2023. napustio nas je jedan od stupova hrvatske leksikografije i enciklopedike u području tehnike, promicatelj i popularizator znanosti, uvaženi kolega i dragi prijatelj. U javnosti će najviše ostati zapamćen kao glavni urednik posljednjega, 13. sveska *Tehničke enciklopedije* Leksikografskoga zavoda iz Zagreba, po čemu je stao uz bok svojim velikim prethodnicima, Rikardu Podhorskom i Hrvoju Požaru.

Rođen je u Zagrebu, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Od 1956. studirao je na Kemijsko-tehnološkom odjelu Tehnološkoga fakulteta u Zagrebu, gdje je diplomirao 1961. radom u području elektrokemije. Nakon odsluženja vojnoga roka, 1962–64. radio je kao asistent u Istraživačkom institutu tvornice Organske kemijske industrije (OKI) u Zagrebu.

Želeći produbiti znanstvene spoznaje, radio je 1964–76. u Institutu Ruder Bošković u Zagrebu, u Laboratoriju za kemijsku kinetiku Odjela za fizičku kemiju kod uvaženoga hrvatskoga kemičara Smiljka Ašpergera. Pod njegovim je mentorstvom

magistrirao 1965. radom *Sumporni izotopni efekt u reakciji 2-feniletildimetilsulfoniumbromida s lužinom u vodenoj otopini* i doktorirao 1968. disertacijom *Redukcija sulfonijum soli s litiumaluminium-hidridom* na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu. Nakon toga je dvije godine proveo na poslijedoktorskoj specijalizaciji kod profesora E. R. Thorntona na Pennsylvanijskom sveučilištu u Philadelphiji (1968–70), te studijski boravio u Institutu za organsku kemiju Sveučilišta u Hamburgu (1973).

Po povratku iz SAD-a, u Institutu Ruder Bošković izabran je u zvanje znanstvenoga suradnika te je bio voditelj Servisa za spektrometriju masa i zamjenik voditelja Laboratorija za kemijsku kinetiku. Od 1970. držao je nastavu na poslijediplomskom studiju Sveučilišta u Zagrebu na Tehnološkom i Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Nakon habilitacije, na Tehnološkom je fakultetu izabran u zvanje honorarnoga docenta, zatim i u zvanje izvanrednoga profesora. Na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu izabran je 1978. u zvanje višega znanstvenog suradnika.

Područje njegova istraživačkog rada u tom je razdoblju bila fizikalna i organska kemija, napose instrumentalna kemijska analiza (spektrometrija). Od 1964. bio je autor i suautor mnogobrojnih radova koje je objavio u međunarodno etabliranim časopisima poput *Croatia Chemica Acta*, *Journal of the American Chemical Society*, *Acta Chimica Academiae Scientiarum Hungaricae*, *Journal of the Chemical Society*, *The Journal of Organic Chemistry*, *Organic Mass Spectrometry*, *Annali di Chimica (Rome)* i dr.

Kako je sam znao isticati, znanstvenom ga je radu privukla njegova sklonost čitanju i učenju, mirnu i staloženu radu u uređenim sredinama. Stoga nije čudno što

U radnom okruženju (1998)

je takvu sredinu, koja će bolje odgovarati njegovim životnim preferencijama od tadašnjega profesionalnog okruženja, pronašao upravo u Leksikografskom zavodu, gdje se početkom 1976. zaposlio u stalnom radnom odnosu.

Rad u Zavodu započeo je u uredništvu *Tehničke enciklopedije*, kapitalnoga izdanja u 13 svezaka, najopsežnijega cjelovitoga enciklopedičkoga djela na hrvatskom jeziku (prvi je svezak objavljen 1963. s Rikardom Podhorskim na čelu redakcije). Enciklopedija je zamišljena kao izvor znanja koji će školarcima i drugim zainteresiranima dati uvodni prikaz iz najširega područja tehnike. Međutim, prateći najnovija znanstvena dostignuća toga područja, svojedobno je u mnogo slučajeva predstavljala jedinu stručnu literaturu na hrvatskome jeziku te je postupno prerasla u izvor na kojem su mnogi naraštaji inženjera gradili svoje obrazovanje.

U trenutku dolaska Duška Štefanovića u Zavod pod vodstvom Hrvoja Požara pripremao se 6. svezak *Tehničke enciklopedije*. Na tom je svesku Štefanović isprva uređivao struke kemiju, kemijsko inženjerstvo, metalurgiju, rudarstvo i tekstilnu tehniku, a javlja se i kao autor članaka *kadmij* te *kaučuk* i *guma*. Nastavljajući rad u redakciji kao jedan od malobrojnih urednika, u 8. svesku (1982) bio je autor članka *kromatografija*, a u 10. svesku (1986) članka *polimerni materijali*. Uz rad na *Tehničkoj enciklopediji*, bio je i član redakcije *Pomorskoga leksikona* (objavljen 1990) te urednik struka metalurgija i rudarstvo *Hrvatskoga općega leksikona* (1996).

Tijekom rada na 12. svesku redakcija *Tehničke enciklopedije* ostala je bez glavnoga urednika H. Požara, te je 1. rujna 1991. na mjesto vršitelja dužnosti izabran

Sastanak redakcije *Tehničke enciklopedije* 1988:
D. Štefanović, Z. Jakobović, Ž. Pavunić, R. Smrečki, J. Živković (s lijeva)

Duško Štefanović, koji je osigurao uvriježeno funkcioniranje redakcije i objavljivanje toga sveska već 1992. godine. Iste je godine postao glavnim urednikom *Tehničke enciklopedije*, sa zadaćom zaključenja edicije izradom posljednjega, 13. sveska, koji je ujedno trebao popuniti praznine nastale novim spoznajama u području tehnike, te donijeti opsežno kazalo pojmova. Naposljetku, svezak je predstavljen 1997., a pohvale javnosti simbolično su pretočene u visoku državnu Godišnju nagradu za popularizaciju i promidžbu znanosti u području tehničkih znanosti za 1997., koja je dodijeljena Štefanoviću, glavnom uredniku *Enciklopedije*.

Po dovršetku *Tehničke enciklopedije*, 1997. uključio se u rad uredništva još jednoga kapitalnoga zavodskog izdanja, opće i nacionalne *Hrvatske enciklopedije* u 11 svezaka (1999–2009), gdje je isprva razvijao osnovu za pokretanje projekta, potom koordinirao područje tehničkih struka i uređivao većinu njih, a od 5. sveska (2003) bio pomoćnikom glavnoga urednika. Taj je rad nastavio i nakon odlaska u mirovinu 2004., sve do okončanja tiskanoga izdanja.

Svoje je veliko iskustvo na pripremi enciklopedičkih djela pretočio u znanstveno utemeljene radove, od kojih neki utiru put leksikografiji i enciklopedistici kao znanosti te i danas djeluju poticajno mlađim naraštajima za bavljenje tim disciplinama. Među njima ističu se radovi »Zastupljenost prirodnih i tehničkih znanosti u leksikonima općeg tipa« (1991), »Inženjer Joza Serdar i početak proizvodnje lokomotiva u Hrvatskoj« (1993) te »Prikaz kemije u prvoj hrvatskoj općoj enciklopediji« (2001), objavljenima u *Radovima Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža* i dr. Slijedom toga, dužnost predsjednika Znanstvenoga vijeća Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža obnašao je 1998–99.

Promocija 13. sveska *Tehničke enciklopedije* (30. VI. 1997)

Kao leksikograf urednik bio je iznadprosječno pedantan i temeljit, a svaki njegov zahvat, pa i onaj najmanji, bio je duboko i višekratno promišljen. Ne čudi stoga što su tekstovi na kojima je radio do danas ostali nezaobilazni, odlikujući se svojom jasnošću, čistoćom i faktografskom pouzdanošću. Usprkos tomu bio je skroman i samozatajan, nije se volio isticati pa je nevoljko preuzimao obveze koje bi ga dovele u prvi plan, a mnogobrojne vrsne tekstove koje je praktički iznova sam napisao nije potpisivao svojim imenom.

U Zavod sam došao 2000. na njegovu preporuku i nagovor, kako bih ga jednom moguće i naslijedio. Sjećam se kako me toplo primio, ali istodobno ozbiljno shvatio svoju ulogu mentora i učitelja. Svakodnevno je pregledavao i ispravljao moje tekstove, jednakim žarom, sve do odlaska iz Zavoda, prenoseći na mene svoja znanja i iskustva.

Predstavljanje zavodskih izdanja 1998: D. Štefanović, T. Macan, T. Ladan (*s lijeva*)

Uvijek je težio izvrsnosti, kako u profesionalnom tako i u privatnom životu. U studentskim je danima statirao u HNK-u. Bio je veliki ljubitelj klasične glazbe, u kojoj nije samo uživao posjećujući koncerte i kazališta već je i sudjelovao u njezinu izvodenju kao dugogodišnji član zbora *Chemicae Ingeniariae Alumni*, osnovanog 1991 (od 2004. Akademski zbor »Vladimir Prelog«). Kao vrstan sportaš, u mladosti se natjecateljski bavio stolnim tenisom, a rekreativno tenisom, skijanjem i planinarenjem.

Ostavši u punoj snazi i dobroj kondiciji sve do kraja, nakon kratke je bolesti iznenada preminuo u Zagrebu, ostavivši prazninu u srcima svih koji su ga poznavali.

ZDENKO JECIĆ

Članci su dostupni pod licencijom Creative Commons: Imenovanje 4.0 međunarodna (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Sadržaj se smije umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti, preradivati i koristiti u bilo koju svrhu, uz obavezno navođenje autorstva i izvora.